

3. Макарова О. В., Крилова Ю.І. Проблеми формування правової культури в українському суспільстві. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова*. 2015. Вип. 30. С. 104–108. (Серія «Економіка і право»). URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>.

4. Іваній О. М. Правова освіта як засіб формування громадянського суспільства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. № 22. С. 42–45. (Серія «Юриспруденція»).

5. Макарова О. В., Крилова Ю. І. Проблеми формування правової культури в українському суспільстві. *Право*. 2015. № 30. С. 104–108.

6. Наукова стаття Правовий режим воєнного стану. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Правовий_режим_воєнного_стану.

7. Наливайко Л. Р. Принцип правової держави як принцип державного ладу України. *Соціологія права*. 2011. № 2. С. 35–42.

8. Солошенко В. В. «Захист культурних цінностей у період війн і збройних конфліктів». URL: <https://elibrary.ivinas.gov.ua/4969/1/Захист%20культурних%20цінностей.pdf>.

Литвиненко Дмитро Русланович,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент *Ланка О. Я.*

САМОВИХОВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ

Сьогодні в умовах війни українці знову проходять етап самовиховання тому, що кожен з нас вирішує як йому бути далі, чим займатися, як можна допомогти іншим людям, як підтримати Збройні Сили України в цей складний для кожного час. Саме це, на мій погляд, в певній мірі є складовою самовиховання.

В науковій літературі зазвичай правове виховання розглядається як здійснюваний за допомогою спеціальних форм, засобів та методів послідовний, систематичний та цілеспрямований правовий вплив на особу, соціальну групу, суспільство з метою засвоєння ними правових знань, підвищення рівня їхньої

правосвідомості і правової культури та вироблення орієнтації на соціально активну правомірну поведінку [1, с. 113; 2, с. 69].

Сутністю правового виховання є формування правової настанови на узгодження прагнень і сподівань особи з інтересами і сподіваннями суспільства, тобто процес вироблення непохитних правових ідей і принципів у правосвідомості осіб, яких виховують формування правової культури [3, с. 480]. Саме проникнення у сутність права, здатність свідомо сприймати, оцінювати певні правові явища, що є стрижнем правового виховання, спонукає людину до правомірних настанов, активної правомірної поведінки

Серед форм правового виховання доцільно виділити: правову освіту; правову інформацію; правову пропаганду; юридичну практику; правомірну поведінку; правове самовиховання [4, с. 132].

Безперечно, кожна з вище перелічених форм правового виховання має важливе значення та завдання, однак ми пропонуємо зупинитись на аналізі саме самовиховання, яке, на наш погляд, займає далеко не останнє місце в цій системі.

У науковій літературі під самовихованням зазвичай розуміють цілеспрямовану свідому, систематичну діяльність особистості з метою вироблення в собі бажаних духовних, інтелектуальних, моральних, естетичних, фізичних та інших позитивних рис й усунення негативних [4]. Відповідно, самовиховання є системною, послідовною та усвідомленою діяльністю, яка сприяє розвитку позитивних якостей особи та усуненню негативних.

Необхідно погодитись з О.Й. Войтанович який зазначає, що фундамент правової культури закладається в сім'ї [5, с. 57; 6, с. 217]. З дитинства батьки починають виховувати немовля так, щоб потім в дорослому віці їх дитина була людяною, чесною, доброю, прагнула розвиватися та поважала інших. Все починається саме з дитинства, коли батьки вкладають в нас стійкий фундамент всіх людських благ та слугують для дитини прикладом. Змалку дитину навчають конкретним правилам поведінки, вже в більш дорослому віці – поділ обов'язків та піклування про інших. Батьки, на наш погляд, повинні заохочувати у дитини незалежність, тобто спроможність самостійно виконувати свої обов'язки, самостійно вирішувати особисті для неї питання, але в той же час даючи їй відчуття безпеки та свою любов [7, с. 57]. Це, на наш погляд, формує фундамент для спроможності до самовиховання.

Активний процес самовиховання починається в підлітковому віці. Підлітки прагнуть розібратися в своїх вчинках, хочуть бути схожими на дорослих, у них в цей період активно формується характер, напрацьовуються стійкі звички в поведінці. Самовиховання – це найвищий етап виховного процесу. Однак досвід показує, що формування особистості проходить успішно за умови поєднання виховання й самовиховання [8].

Правове самовиховання є цілеспрямованою, повсякденною, систематичною діяльністю людини з оволодіння правовими знаннями, формування позитивних правових мотивів і настанов, навичок правомірної поведінки, що полягає в самостійних зусиллях, спрямованих на вироблення звички до активної правомірної поведінки [9, с. 135–136].

Д. Тихомиров стверджував, що систему методів організації процесу правового самовиховання складають ті ж самі методи, що й у процесі самовиховання, а саме: самопереконання; самонавіювання, самовправа; самодисципліна [10, с. 28].

Основними методати правового самовиховання є:

– *самоусвідомлення* – усвідомлення себе як особистості та свого місця й життєвих орієнтирів у суспільній діяльності [11, с. 34];

– *самопізнання* – вивчення особистістю своїх властивостей, системи цінностей, життєвих намірів, провідних мотивів і мотивацій, характеру, темпераменту, особливостей процесів пізнання, завдяки якому вихованець може самостійно визначити, яких успіхів він може досягти в тій чи іншій діяльності, а також проаналізувати можливості вдосконалення своєї повсякденної діяльності [12, с. 540];

– *самозобов'язання* – добровільне прийняття усвідомлених цілей, завдань, змісту самовдосконалення та визначення на цій основі програми самовиховання. Вони виникають завдяки внутрішньому переконанню в їх необхідності і визначаються умовами життя, потребами суспільства, обов'язками особи [13, с. 34];

– *самопереконання* – це підбір аргументів і за їх допомогою переконання самого себе в правильності чи неправильності певного вчинку.

– *самонавіювання* – використовується з метою подолання в собі страху, нерішучості, невпевненості в своїх силах;

– *самозаохочення* – корисне після подолання певних труднощів, виконання завдання;

– *самоаналіз* – це вміння проаналізувати та оцінити свій вчинок та ін. [13].

Цілеспрямована, повсякденна, систематична діяльність людини з оволодіння юридичними знаннями, формування в її свідомості позитивних правових навичок і настанов, здійснення моделей поведінки, що відповідають чинним нормам права, може здійснюватися лише за наявності активного вольового аспекту, що означає самоорганізацію і стриманість, вияв активності й витримку, рішучі дії за екстремальних обставин, здатність керувати своїми діями чи утримуватися від дій тоді, коли це необхідно. Вольова людина вміє стримувати власні інтереси й потреби та діяти в напрямі, якого вимагають правові норми, для досягнення суспільної мети [13].

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що правове самовиховання є важливим елементом правового виховання, де кожен проявляє себе, де кожен показує рівень своєї правової свідомості та правової культури. Правове самовиховання кожного є самовихованням всього народу.

Список використаних джерел

1. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник. Вид. 3-тє, доповн. і переробл. К. : Правова єдність, 2011. 524 с.
2. Скуріхін С. М. Співвідношення правового виховання і стихійної правової соціалізації. *LEX PORTUS*. 2018. № 6 (14). С. 64–75.
3. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. 2-ге вид. Х. : Консум, 2005. 656 с.
4. Майборода В. Самовиховання як засіб формування особистості. URL: <https://www.ar25.org/article/samovyhovannya-yaak-zasib-formuvannya-osobystosti.html>.
5. Войтанович О. Й. Особливості правового виховання громадян України в сучасних умовах. *Форум права*. 2014. № 4. С. 55–60.
6. Саветчук Н. М. Роль правового виховання в процесі формування правової культури. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2017. № 44. С. 213–223.
7. Войтанович О. Й. Особливості правового виховання громадян України в сучасних умовах. *Форум права*. 2014. № 4. С. 55–60.
8. Методи самовиховання (самопізнання, самоусвідомлення, саморегуляція). URL: <https://studfile.net/preview/3540567/page:14/>.

9. Правознавство : навч. посіб. / [В.І. Бобир, С.Е. Демський, А.М. Колодій та ін.] ; за ред. В.В. Копейчикова. 2-ге вид., переробл. та доповн. К. : Юрінком Інтер, 1999. 699 с

10. Тихомиров Д. Е. Правове самовоспитание молодежи. К. : Знание Украины, 1991. 32 с.

11. Коваленко Н. Ю. Основні методи правового виховання студентів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2013. Вип. 22. Ч. I. Т. 1. С. 32–35. (Серія «Право»).

12. Ягулов В. В. Педагогіка : навч. посіб. К. : Либідь. 2003. 560 с.

13. Самовиховання як важлива форма правового виховання. URL: https://pidru4niki.com/16850303/pravo/samovihovannya_vazhliva_forma_pravovogo_vihovannya.

Литвинюк Ілона Сергіївна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент *Лапка О. Я.*

МЕТА Й ЗАВДАННЯ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ОВС

Побудова демократичної, правової держави обумовлює необхідність суттєвого підвищення правосвідомості громадян, їх правової культури, неухильне дотримання ними основних прав і свобод людини й громадянина, вимог законодавства, в цілому. Успішне вирішення цих завдань залежить від багатьох факторів, зокрема і від рівня організації правового виховання.

Правове виховання – це цілеспрямована діяльність держави, громадських організацій, окремих громадян щодо передачі юридичного досвіду; систематичний вплив на свідомість і поведінку людини з метою формування відповідних позитивних уявлень, поглядів, ціннісних орієнтацій, установок, що забезпечують додержання, виконання і використання юридичних норм [1, с. 77–78].

Сучасна концепція правового виховання має зважати на суспільні зміни, можливості інформаційних технологій, розвиток комунікативних та мультимедійних засобів. Уповільнення